

Pol'sko-slovenské pohraničie sa oživuje a prekvitá vďaka zdrojom EÚ!

Doteraz boli schválené finančné príspevky pre 49 projektov na celkovú sumu skoro 65,5 milióna eur (finančné príspevky z Európskeho fondu regionálneho rozvoja).

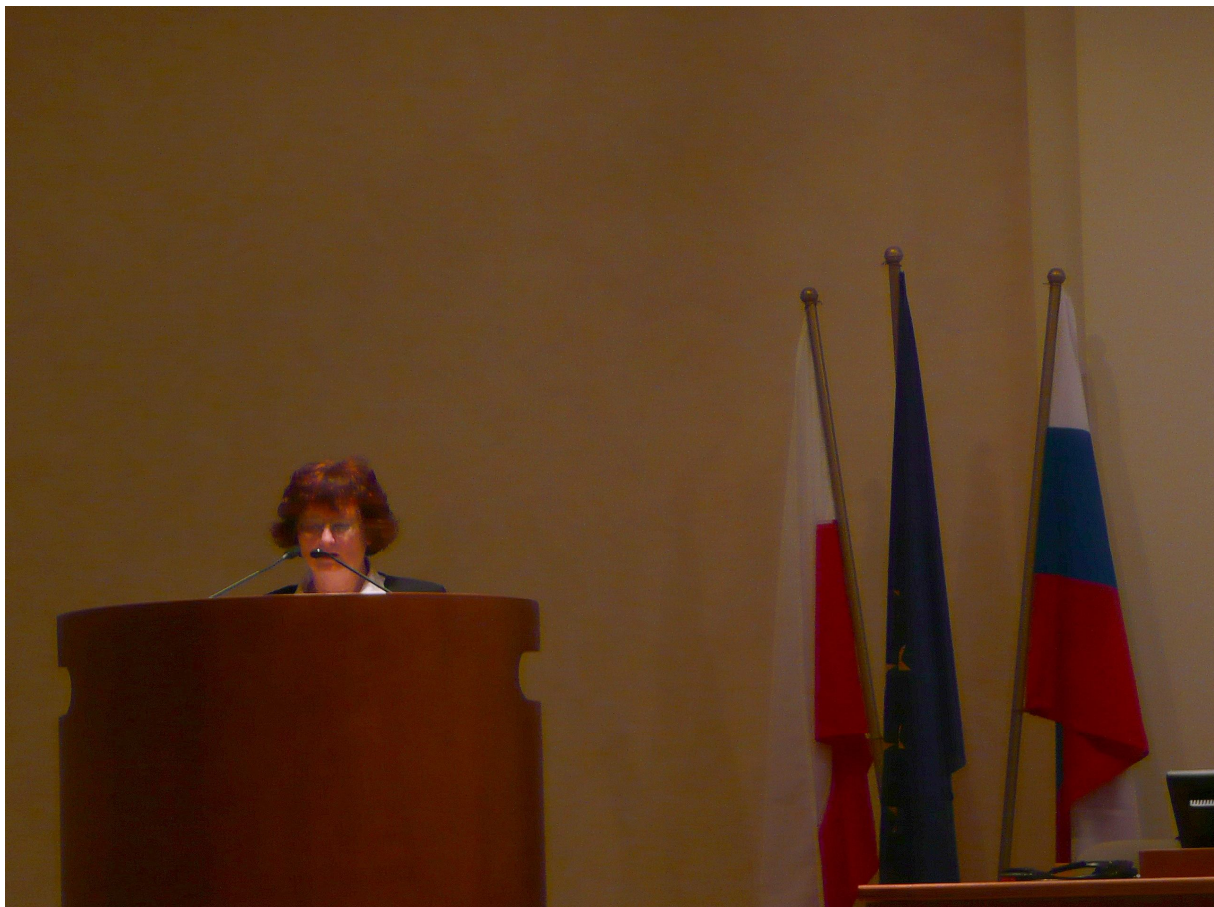
Počas výročnej konferencie venovanej cezhraničnej spolupráci, ktorá sa konala v Krakove v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľská republika – Slovenská republika 2007 – 2013 bolo predstavených niekoľko vybraných projektov, ktoré už získali finančný príspevok, boli poskytnuté aj odpovede na otázky prijímateľov a potenciálnych prijímateľov týkajúce sa podpisovania zmlúv, školení a ďalšej výzvy. Ako informovala Iwona Brol, riaditeľka Odboru Územiaj spolupráce Ministerstva regionálneho rozvoja **bude ďalšia výzva na predkladanie žiadostí vyhlásená už v jeseň. Školenia** pre doterajších prijímateľov sa plánujú na **prelome júla a augusta**.

Manuela Passos z Generálneho riaditeľstva pre regionálnu politiku Európskej komisie zdôraznila, že cezhraničná spolupráca prispieva k riešeniu mnohých dôležitých sociálno-hospodárskych problémov, ochrane životného prostredia, riešeniu problémov energie a dopravy ako aj budovaniu medzil'udských vzťahov. V rámci regionálnej spolupráce vzniká mnoho skvelých projektov, ktoré poskytujú **dlhodobé prínosy** pre obyvateľov daného regiónu a pre turistov.

Elena Molnárová z Odboru cezhraničnej spolupráce Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky zdôraznila, že cezhraničná spolupráca má obrovský vplyv na vzájomné pochopenie a dôveru, otvorenosť a kreativnosť. Mimoriadnu úlohu odohrávajú mikroprojekty, teda projektu typu „ľudia pre ľudí“. Je teda samozrejmé, že sa tešia najväčšiemu záujmu. V prvej výzve bolo podaných až **490 žiadostí o mikroprojekty**. Tatry, aj keď z geografického hľadiska zdanlivo delia, opak je pravdou – zblížujú Poliakov a Slovákov, pretože sú spoločnou hodnotou a národným dedičstvom.

Sociológovia sa na jav, akým je cezhraničná spolupráca na mikro- aj makro úrovni, pozerajú z úplne inej perspektívy, zdôraznila profesorka Anna Karwińska, vedúca Katedry sociológie na Fakulte ekonómie a medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Krakove. Cezhraničná spolupráca je sociálny proces, séria javov, ktoré vznikajú z určitých príčin a majú aj svoje konkrétne dôsledky. Vieme, že každá zo strán má svoje konkrétne očakávania, chceta by realizovať určité ciele, dôležité je, aby tieto boli jednoznačne určené, rovnako dôležitá je aj otázka správneho výberu partnera. **Kľúčové sú rokovania**. Partneri musia chcieť so sebou rokovať a dospieť ku kompromisu. Veľmi dôležitá je **komunikácia**. Netreba kričať, ale hovoriť a počúvať. Existujúce rozdiely sú príležitosťou na otvorenie dialógu a tvorivej konfrontácie. Môžu byť hnacou silou, východiskom pre zaujímavé riešenia. Spoločné riešenia môžu byť totiž oveľa lepšie ako riešenia prijímané jednotlivými stranami v prípade, že tieto by so sebou nespupracovali. Cezhraničná spolupráca prispieva k tvoreniu sociálneho kapitálu, prekonávaniu stereotypov, šovinizmu a nacionalizmu, vzájomnému spoznávaniu sa v každodenných situáciách a tvoreniu kultúrnych vzťahov.

Silou ekonómie je možnosť dezagregácie, teda rozloženia komplikovaných javov na menšie prvky a pozeranie sa z perspektívy. Podľa názoru profesora Aleksandra Surdeja, vedúceho Katedry európskych štúdií na Fakulte ekonómie a medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Krakove netreba používať príliš komplikované ekonomické kategórie, aby bolo možné ukázať, že mnohé z projektov by uspelo pri analýze nákladov a prínosov, a dokonca generovali by vyššie prínosy ako náklady v prípade nepeňažných kategórií. Profesor zdôraznil takzvaný efekt hranice, kvôli ktorému v oblastiach, ktoré by mali so sebou spolupracovať z ekonomického a sociálneho hľadiska, hospodárske, sociálne a kultúrne vzťahy a interakcie nie sú veľmi intenzívne. Programy cezhraničnej spolupráce sa teda môžu všimáť ako pokus o zásah zo strany verejných orgánov pre zníženie hraničného efektu. Ekonomickú hodnotu majú nielen projekty spojené s infraštruktúrou či cestami, ale aj projekty spojené s kultúrnym dedičstvom. Je to takzvaná hodnota existencie a zachovania už neexistujúcej minulosti a hodnota možnosti – teda uvedomovania si, že niečo existuje, že máme možnosť si to vybrať.

Počas konferencie boli prezentované niektoré z projektov, ktoré získali finančný príspevok z Európskej únie.

Združenie Euroregión Tatry „Stetnutie siedmich kultúr poľsk-slovenského pohraničia“ Od Ladislava Mednyánszkeho do Jana Kantyho Pawluśkiewicza.

Pohraničie sa vyznačuje výnimočným bohatstvom kultúrneho dedičstva, ktoré po stáročia spoluvytvárali obývajúci toto územie Poliaci, Slováci, Maďari, Nemci, Lemkovia, Židia a Rómovia. Stopy týchto kultúr pretrvali v pamiatkach architektúry a umenia, v bohatých zvykoch, folklóre a remese, v hudbe a jazyku. Cieľom projektu je zachovanie unikátnych kultúrnych hodnôt vytvorených vplyvom siedmich kultúr avyužitie multikultúrnosti pohraničia pri pripravovaní nových turistických a kultúrnych atrakcií. Plánuje sa okrem iného výstava, ktorá bude nadšením pre všetkých milovníkov hôr – výstava najstarších pohľadov na Tatry zobrazených na mapách, ilustráciách a obrazoch umelcami rôznych kultúr a Súťaž insitného umenia a Art Brut Pohraničia.

Slovenská ornitologická spoločnosť/ BirdLife Slovensko „Ochrana ohrozených vtáčích druhov, Ochrana Západných Karpát“.

Aby sa v Karpatoch spievalo a cvrkalo. Projekt je zameraný na ochranu dvadsiatich piatich druhov vtákov, ktoré majú svoje hniezdiská v prihraničnej oblasti. Sú to vtáacie druhy uvedené v programe Natura 2000, okrem iného sú to včelár lesný, orol skalný, orol krikľavý, sokol sťahovavý, chrapkáč, výr skalný, pôtik kapcavý, rybárik riečny, kalužiak červenonohý či strakoš. V programe sa plánujú vytvoriť ochranné zóny okolo hniezd, opraviť hniezda, ktoré sú v zlom stave avytvoriť umelé hniezda pre druhy, ktorým hrozí nedostatok hniezdisk. Projekt prispeje kzlepšeniu ekologického vzdelávania a k zapojeniu komunít do aktivít spojených s ochranou a spoznávaním života vtákov.

Okres Krosno „Rozvoj cestnej infraštruktúry medzi okresom Krosno, Jasło a Bardejov“.

Slovensko na dosah ruky. Zlý stav cestnej infraštruktúry na poľsko-slovenskom pohraničí, nízka kvalita dopravných akomunikačných spojení sú príčinou, že sa Slovensko zdá nedostupné, aj keď je tak blízko. Výstavba novej cesty zobce Nižná Polianka khranici Poľskej republiky a na poľskej strane prestavba okresnej cesty Krosno-Kobylany-Toki má tento problém vyriešiť. Projektové územie je dodatočne veľmi atraktívne zturistického hľadiska. – je to Magurský národný park, nedotknuté horské pásmo Nížkych Beskydov. Nachádzajú sa tam kúpele, pamiatky zapísané do zoznamu svetového kultúrneho dedičstva UNESCO, skanzeny, múzeá, lyžiarske trate a cyklistické chodníky. Vznikajú tiež nové, letné trasy extrémnych jász.

Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov „Záchrana drevených chrámov na medzinárodnej drevenej ceste“.

Francúzsko má svoju cestu zámkov na Loire, poľsko-slovenské pohraničie bude mať cestu drevených chrámov. Ukazuje sa, že nachádzajúce sa na karpatskom pohraničí chrámy majú mnohé spoločné prvky, ktoré doteraz prakticky neboli pozorované. Cieľom programu je záchrana kultúrnych pamiatok, najmä drevených sakrálnych pamiatok bez ohľadu na to, ktorému vierovyznaniu patria. Vonkajšej a vnútornej rekonštrukcii bude podrobených šesťnásť chrámov. V nich sa nainštalujú audio-sprievodcovia v jedenástich jazykoch. Budú vydané samostatné publikácie týkajúce sa jednotlivých chrámov, príležitostné pečiatky a mapa cesty drevených pamiatok architektúry. Vznikne aj webová stránka ponúkajúca možnosť virtuálnej návštevy chrámov v 3D. Projekt prispeje ku kultúrnemu rozvoju pohraničia tak, aby susediace so sebou národy vedeli viac o sebe a o tom, aké majú spoločné poklady kultúrneho dedičstva.

Vihorlatská hviezdáreň v Humennom „Karpatské nebo - Rozvoj produktov cestovného ruchu založených na astronómii v regióne poľsko-slovenského pohraničia“.

Hviezdy na nebi EÚ svietia jasnejšie, určite oveľa viac osôb ich bude môcť obdivovať a využívať príležitosti „hviezdneho turizmu“. V rámci projektu Karpatské nebo vzniknú nové astronomické objekty, hviezdárne, turistické cesty, nevyhnutné didaktické aj turistické zázemie a rezervácie „tmavého neba“, teda miesta, ktoré ešte nie sú znečistené svetlom. Strácame tmú, tmavé nebo je rovnako potrebné ako kyslík. Projekt bude inšpiráciou pre mladých ľudí, z ktorých sa možno v budúcnosti stanú veľkí vedci. Od najdávnejších čias predsa vieme, že najlepšie investície sú investície do mladej generácie.

Obec mesto Sanok „Roztancované pohraničie. Modernizácia kultúrnej infraštruktúry v Sanoku a Medzilaborciach“.

Otáčajte sa v polke, vykrúcajte, podupkávajte. Problémom, ktorý priamo rieši tento projekt je nedostatočná kultúrna infraštruktúra, ktorá by exponovala, chránila a lepšie využívala kultúrne dedičstvo pohraničia: okrem iného tradičné pre poľsko-slovenské pohraničie tance z oblasti pohoria a podkarpatskej oblasti. V rámci projektu bude rozšírený Kultúrny dom v Sanoku a modernizovaný Amfiteáter v Medzilaborciach. Budú organizované tvorivé dielne tancov tradičných pre národnosti obývajúce prihraničné oblasti a tvorivé dielne klasického tanca. Na záver bude organizovaný veľký koncert v Sanoku.

Regionálne riaditeľstvo vodného hospodárstva v Krakove „Vypracovanie informatického systému PLUSK pre spoločné poľsko-slovenské hraničné vody na potreby Rámcovej smernice o vode a protipovodňovej smernice“.

Ako rozumne využívať vodné zdroje v prihraničných oblastiach, ako udržiavať kvalitu vody a bojovať proti znečisteniu? Je veľmi dôležité viesť vodnú politiku v prihraničných regiónoch takým spôsobom, aby sme zlepšili ekologický stav vôd a aby sme súčasne tieto regióny

chránili pred povodňami. Práve tomu bude slúžiť informačný systém PLUSK, ktorý podporuje procesy koordinácie, riadenia a vodného hospodárstva. Projektové územie zahŕňa v Poľsku subregióny Nowy Sącz – povodie riek Poprad a Dunajec (po vodné nádrže Roznów, Czchów) a povodie Čiernej Oravy, na Slovensku Žilinský kraj a Prešovský kraj.

Srdečne ďakujeme všetkým rečníkom a účastníkom konferencie za účasť a príspevky v diskusii. Veríme, že budeme so sebou ďalej úspešne spolupracovať.

Dr. Ewa Ślęzak